

Informationen zur Umwelt und für Naturreisende auf Kreta: Πληροφορίες για το περιβάλλον για ταξιδιώτες στην Κρήτη:

Σπηλιά με εγχάρακτα σχέδια στο χωριό Ασφένδου / Σφακιά (νότια Κρήτη): βραχογραφίες από τη νεολιθική εποχή της Κρήτης (6500 – 5500 π.Χ.)

Εισαγωγική παρατήρηση: Αν και οι βραχογραφίες (βλ. [<http://de.wikipedia.org/wiki/Petroglyphen>]) σύμφωνα με την Α. Πετροχειίλου (1992) έχουν μελετηθεί από τον Χ. Παπουτσάκη, η ερμηνεία τους παραμένει μέχρι σήμερα άγνωστη. Φαίνεται βέβαιο ότι οι βραχογραφίες ανήκουν στη νεολιθική περίοδο (Νεολιθική περίοδος, βλ. [<http://de.wikipedia.org/wiki/Jungsteinzeit>]) και χρονολογούνται πριν από περίπου 7.500 έως 8.500 έτη. Περισσότερες πληροφορίες θα βρείτε στο φόρουμ μας στη σελίδα: [<http://www.kreta-umweltforum.de/wbb2/thread.php?threadid=745>] καθώς και στη ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ στο τέλος του ενημερωτικού φυλλαδίου.

Το σπήλαιο βρίσκεται στην περιοχή Σκορδολάκια στο χωριό Ασφένδου / Σφακιά (νότια Κρήτη). Για να πάτε στο Ασφένδου (Ασφέντου, βλ. **εικ. αριστερά**) όπως έρχεστε από τα Χανιά (με κατεύθυνση προς τα Σφακιά), στρίβετε αριστερά μετά το χωριό Ασκύφου με κατεύθυνση προς Κομιτάδες (για την περιοχή γύρω από το Ασκύφου βλέπε επίσης το ενημερωτικό μας φυλλάδιο 267-08: Οροπέδιο Ασκύφου [<http://www.kreta-umweltforum.de/Merkblaetter/267-08%20Jeptour%20Weisse%20Berge.pdf>]).

Το σπήλαιο είναι «κλειδωμένο» και δεν μπορεί να βρεθεί χωρίς τη βοήθεια ντόπιων. Το κλειδί και τις οδηγίες για να πάτε έως την είσοδο του σπηλαιού μπορείτε όμως να τα βρείτε εκεί: στην έξοδο του Ασφένδου προσέξτε να εντοπίσετε στη δεξιά πλευρά την τελευταία κολώνα της ΔΕΗ και ένα σπίτι (στέγη) που βρίσκεται εκεί (περίπου 100 μέτρα από το δρόμο) [βλ. **εικόνα δεξιά**]. Δίπλα ακριβώς στην κολώνα της ΔΕΗ υπάρχει ένα δρομάκι που οδηγεί σε αυτό το σπίτι (μέσα από ένα συρματοπλεγμα). Εκεί κατοικεί ένα ζευγάρι ηλικιωμένων που είναι πολύ φιλόξενοι. Η οικοδέσποινα του σπιτιού είναι η «κλειδοκράτορας», η οποία με χαρά πάει τους ενδιαφερόμενους μέχρι την είσοδο της σπηλιάς (είναι αυτονόητο ότι θα λάβει και κάποιο «οβολό» για αυτήν της την υπηρεσία). Όταν την επισκεφτήκαμε μας είπε και ότι τα τελευταία 10 χρόνια δεν έχει επισκεφτεί κανένας επιστήμονας τη σπηλιά αυτή. Οι τελευταίοι επισκέπτες ήταν Έλληνες αρχαιολόγοι από την Αθήνα, τα Χανιά και το Ηράκλειο.

Η διαδρομή μέχρι την σπηλιά (περίπου 500 μ.) ξεκινάει ανατολικά του σπιτιού και περνάει μέσα από μια μικρή πεδιάδα (με γαϊδουράγκαθα, γι' αυτό να έχετε κλειστά παπούτσια, μακριά παντελόνια κ.λπ.). Στα μέσα περίπου της διαδρομής φτάνετε σε μια στέρνα, η οποία έχει βάθος πάνω από 15 μέτρα και φέρει «ίχνη σχοινιού πάνω στην πέτρα» [βλ. **εικόνα**] που αποτελούν ένδειξη ότι χρησιμοποιείται εδώ και πάνω από 100 χρόνια. **Φωτογραφίες:** Μαρία Ελευθερία (2009)

Η πρόσβαση στη σπηλιά γίνεται από τη νότια πλευρά στους πρόποδες του βουνού (υψόμετρο περίπου 700 μέτρα) που βρίσκεται αριστερά (από το σπίτι). Η σπηλιά ήταν αρχικά επίπεδη και βρισκόταν κάτω από βράχο (στο παρελθόν χρησιμοποιούταν πιθανόν ως καταφύγιο) πλάτους περίπου 5 μέτρων με περίπου 16 μέτρα οριζόντιο σχεδόν βάθος και ύψος περίπου 2 μέτρα στην είσοδο έως το ανώτατο 1 μέτρο στο τέλος του σπηλαιού. Η είσοδος μετά την πρώτη ανακάλυψη του σπηλαιού κλείστηκε με βράχους και αφέθηκε μόνο μια είσοδος στα δεξιά διαστάσεων περίπου 60 x 80 εκατ., η οποία κλείστηκε με μια σιδερένια πόρτα [βλ. **εικόνα κάτω**]. Μέσω αυτής της «είσοδου» βρίσκεται κανείς (έρποντας) στο εσωτερικό της σπηλιάς (βλ. **εικόνα κάτω αριστερά**). Το ύψος της σπηλιάς εδώ είναι το ανώτατο 60 εκατοστά, κάτι που περιορίζει κατά πολύ την «ελευθερία κίνησης». Οι βραχογραφίες βρίσκονται κοντά στην είσοδο στο έδαφος του σπηλαιού.

Οι μορφές των σχεδίων έχουν χαραχθεί πάνω σε φυσικά προϋπάρχουσες επιφάνειες, οι οποίες σε ορισμένα σημεία φαίνονται να έχουν λειανθεί, κοντά σε δύο κοιλώματα νερού που βρίσκονται το ένα δίπλα στο άλλο και τα οποία σήμερα έχουν γεμίσει με χώμα [βλ. **εικόνα αριστερά**]. Η μεγαλύτερη από αυτές [βλ. **εικόνα δεξιά**] έχει διάμετρο περίπου 23 εκατοστών, ενώ η μικρότερη περίπου 16 εκατοστά. Τα μεμονωμένα εγχάρακτα σχέδια έχουν μέγεθος μερικών μόλις εκατοστών και είναι φτιαγμένα με διάφορες τεχνικές χάραξης. Η συνολική επιφάνεια των εγχάρακτων σχεδίων καλύπτει περίπου 2 τετραγωνικά μέτρα του εδάφους του σπηλαιού. Με βάση τις διαφορετικές τεχνικές χάραξης και τα θέματα των σχεδίων μπορούμε να διακρίνουμε με βεβαιότητα διάφορες εποχές κατά τις οποίες αυτά δημιουργήθηκαν καθώς και ομάδες θεμάτων. Οι βραχογραφίες διατηρούνται σε καλή κατάσταση και αυτό ισχύει τόσο για τις βαθύτερες χαραξίσεις με στίγματα αλλά και για τις λεπτότερες χαραξίσεις, βλ. σχετικά και τις **3 εικόνες** που ακολουθούν στις σελίδες 3 και 4.

Στο βιβλίο της *Τα Σπήλαια της Ελλάδας* (1992) η Άννα Πετροχείλου αναφέρεται στο σπήλαιο Ασφέντου με πέντε μόνο προτάσεις τονίζοντας την προϊστορική του σημασία, χωρίς να εμβαθύνει περαιτέρω. Γράφει για «εγχάρακτα σχέδια από ανθρώπους της νεολιθικής περιόδου όπως απεικονίσεις άγριων ζώων, τόξα και βέλη, κλαδιά και άλλα». Ούτε σε αυτή την πηγή όμως δεν δίνεται κάποια ερμηνεία για τα παλαιότερα, το πιο πιθανό, σχέδια και τα κοιλώματα που είναι διατεταγμένα σε κύκλους.

Οι βραχογραφίες ήταν πρακτική γνωστή σε αναρίθμητους λαούς από όλες τις ηπείρους, πλην της [Ανταρκτικής](#). Συχνά οι απεικονίσεις σημαίνουν **πολλά από πολιτισμικής και θρησκευτικής πλευράς** αναφορικά με τις κοινότητες όπου ανήκουν. Στις περιπτώσεις αυτές όμως δεν επιτρέπονται οι γενικές υποθέσεις. Η ερμηνεία της σημασίας των βραχογραφιών, είναι δυνατή, υπό προϋποθέσεις πάντα, μόνον εφόσον προϋπάρχει πολύ καλή γνώση του πολιτισμού, από όπου προέρχονται. Όλα τα άλλα είναι υποθέσεις. Εν κατακλείδι, ας πάρουμε τις βραχογραφίες του Ασφένδου προς το παρόν ως αυτό που είναι – ένα μοναδικό αποτύπωμα ενός πολιτισμού της νεολιθικής περιόδου στην Κρήτη, που μέχρι στιγμής δεν έχει ερευνηθεί αρκετά.

Σημείωση: Όπως αξίζει στη μοναδικότητα των βραχογραφιών που έχουν βρεθεί και στην σημασία τους αναφορικά με την προϊστορία της Κρήτης, θα συνεχίσουμε να κάνουμε έρευνα και να αναζητούμε πληροφορίες, ενώ τα συμπεράσματα ή/και οι γνώσεις που θα αποκτήσουμε θα αναρτώνται στο Φόρουμ μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

MAIS, K., SEEMANN, ROBERT & N. SYMENOIDIS (1978): Vorläufiger Bericht über Funde von Felsritzzeichnungen in Höhlen Nordgriechenlands. – Ann. Naturhistor. Mus. Wien, 81: 633-636, 1 Taf. (σε μορφή pdf (5 σελίδες) εδώ: [http://www.biologiezentrum.at/pdf_frei_remote/ANNA_81_0633-0636.pdf]).

ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ, Α (1992): Τα σπήλαια της Ελλάδας - ISBN 960-213-195-0, σελ. 155-156.

© όλες οι φωτογραφίες: *Μαρία Ελευθερία*, Άγιος Νεκτάριος, Κρήτη

NR: Höhlen [Art.-Nr. **2.804**; Zitat-Nr. **5.901**] impr. *eik.amp* 09/2009

**RESTAURANT
KAFENEION**
MANOUSOS
 MANOUSOS & MARION DOUROUNDAKIS
 ASKIFOU SFAKION PLZ: 73013
 TEL:2825095460 MOB:0936214145

**MARIA
ELEFTHERIA**